

Hördalen



Välkommen till Hördalen

Hördalen ligger sydost om Särö och är ett 31 ha stort naturreservat som ligger i en öst-västlig dalgång mellan två berg. Dalen är knappt en kilometer lång och som bredast ett par hundra meter. Berggrunden utgörs av granit och på sina ställen förekommer grönsten. Området utgör en gammal havsvik och jordmånen som är kalkhaltig ger upphov till en näringskrävande och rik flora.

Dalgången är lätt att vandra i. Utmed båda bergen löper en stig som fått namnet Henning Kraffts stig. Ryttmästare Kraft var ägare till Hamra gård på vars ägor Hördalen låg. Han och hustrun Kerstin insåg områdets stora naturvärden och var positiva till planerna på reservatet som bildades 1971. Tidigare hörde området till Vallda Säteri och fick tack vare detta vara orörd herrgårdsnatur, där ekarna som slapp gå till skeppsbyggen, har kunnat utveckla sina magnifika kronor.

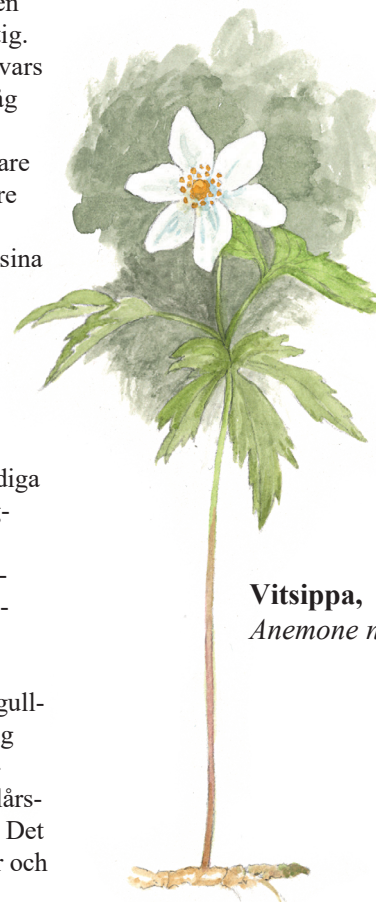
I skuggan av väldiga ekar

Det dominerande trädslaget i Hördalen är ek. I dalgången växer månghundraåriga ekar med väldiga kronor och grov bark och uppe på de magra bergknallarna bildar bergeken krattskogar. Vårfloran, särskilt i dalen, är rik och här hittar man intensivblå blåsippa, gullviva, vitsippa och doftande liljekonvalj. Skogsbingelns vågräta blad står gröna hela sommaren, vilket är ovanligt för andra vårblommande växter. I alkärrets grannskap växer gullpudran i små bestånd. Den trivs på våt eller fuktig jord och föredrar skuggiga ställen. Under hasselbuskarna finner man i april och maj inte bara fjolårnötter utan också vättersosens blekröda blommor. Det är en rotparasit som har tjocka, rödaktiga stjälkar och som främst växer på hassel.

På bergets nordsluttning finns blockrika rasmarker med almar och rikligt med lönn och lind. Bland dem kan man finna enstaka plantor av trolldruva med vita blomklasar och blanksvarta bär.



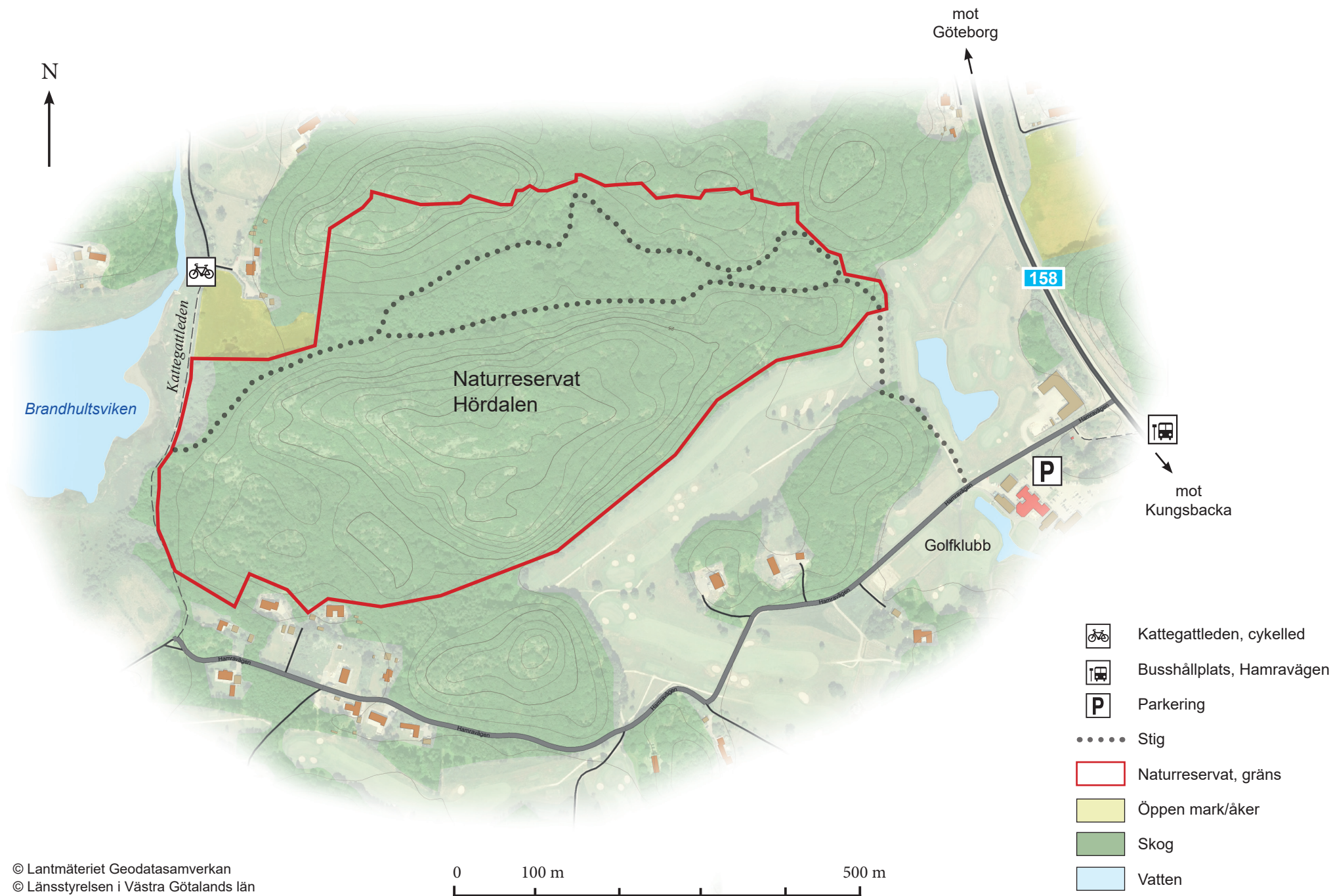
Vättersos,
Lathraea squamaria



Vitsippa,
Anemone nemorosa



Gullpudra,
*Chrysosplenium
alternifolium*



Fortsättn: I skuggan av väldiga ekar

I dalgångens centrala del finns ett alkärr med välutvecklade rotsocklar. Det fyrbladade ormbäret med en ensam, oansenlig blomma växer här tillsammans med gul svärdslija, storrams, besksöta och bäckbräsmå. Det stora antalet enar på bergens höjdparter skvallrar om tidigare betesaktivitet och det gör också stengårdsgårdarna. Vid laga skifte 1843 - 1844 visar kartan att området då var mindre trädbevuxet än nu. Delar av området nyttjades som betes- och slåttermark och har säkerligen haft en öppen karaktär under mycket lång tid. De glest stående ekarnas magnifika kronor visar detta.

Ett unikt område för naturens små underverk

Ett stort antal ovanliga lavar, mossor och trädlevande svampar återfinns i Hörddalen. Gamla ekar utgör värdefulla miljöer för många arter. Eken har olika typer av bark och direkt solinstrålning krävs för att lavar ska trivas. Gammelekslav finns i Hörddalen vilket är ett kvitto på att miljön för lavar är bra. Man kan även finna orangepudrad klotterlav, stiftklotterlav liten sönderfallslav.

Mer iögonfallande är tickorna oxtungssvamp, eklackticka och blekticka som har ek som värdträd. Oxtungssvampen är orangeröd till mörkt rödbrun, en vacker svamp vars hatt utsöndrar vinröda saftdroppar medan blektickans fruktkroppar ibland kan sammansmälta till ansenlig längd. Översidan på eklacktickans hatt är först gulbrun, sedan mörkt rödbrun och som gammal nästan svartlila.

Reservatet är undersökningsområde för Göteborgs Naturhistoriska Museum med tonvikt på tusenfotingar, gråsuggor och landmollusker, där inom den senare gruppen påträffats ett antal intressanta arter. Bland vedlevande, skalbaggar har bland andra becksvarv samt gulbent kamklobagge och mindre larvmördare hittats i Hörddalen.



Oxtungssvamp, *Fistulina hepatica*, på ek.

Eken

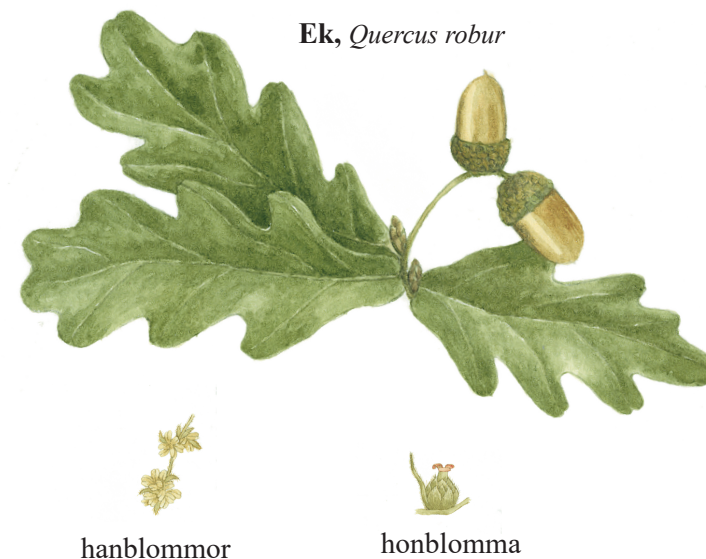
Ekens virke, eke, har i alla tider varit flitigt använt av båtbyggare, allt ifrån stenålderns stockbåtar, vikingatidens långskepp, fram till mer sentida örlogshandels- och segelfartyg. Det hårda, hållbara eket används fortfarande till parkettgolv och trösklar, dörrar och stängselstolpar. Ekens bark, blad och ollon har kommit till användning inom medicinen. Ur den släta, glänsande barken utvanns starkt sammandragande garvsyra som antogs bota ”blodspottning” och läka sår. Ekollonen som skördades på hösten och torkades vid eldvärme så att skalen sprack sönder var verksamma mot kallbrand och av bladen gjordes ”en infusion i rött vin tillsatt med honung vilken föreskrivs mot halsfluss”.

Sveriges äldsta och största ek är Rumsnullaeken, även kallad Kvilleken, vid Norra Kville i Småland i Vimmerby kommun. I slutet av 1930-talet gjordes en noggrann utredning om Kvillekens ålder och man kom då fram till att den var 950 år. Omkretsen är ca 13 meter.

Inget annat trädsläkte är så förknippat med myter och sagor som eken. Det finns en uppsjö kungsekar, trollekar samt galgekar och eken har ansetts som livsträd, gudaträd och världsträd. Den har haft rykte som ”åskträd”, man trodde att blixterna hade en tendens att träffa just ekar. Eken är sedan många år symbol för sparande, vem har inte hört uttrycket ”sparbanksek”?

I Sverige finns två ursprungliga skogbildande arter, ek och bergek. Eken, *Quercus robur*, är ett vanligt träd som gärna växer på näringsrik mark med god vattentillgång och som återfinns i södra Sverige upp till de norra delarna av Vänern och Vättern. Eken har oskaftade blad, rundade knoppar och långskaftade, längsstrimmiga, grönaktiga ollon. Den har också kallats skogsek, risek, blåek, backek och sommarek.

Bergek, *Quercus petraea*, är ganska vanlig på torr, näringsfattig mark. Den bildar krattskogar på bergig, kustnära mark och hybrider mellan ek och bergek uppstår lätt. Bergek växer i Sverige i ett bälte från Strömstadstrakten till norra Skåne och över till ostkusten till trakten av Kalmar. På västkusten är det den vanligaste eken. Bergekens bladskaft är 2-5 cm långa, knopparna är spetsiga och de oskaftade, bruna ollonen sitter ofta gytttrade. Bergeken har fått namn som stenek, druvek och vinterek.



Ek, *Quercus robur*

hanblommor

honblomma

Ett rikt fågelliv

I Hördalen är fågellivet rikt, både vad det gäller antalet arter och individer. De hålhäckande arterna gynnas av olika trädhåligheter och fåglar som stare, svartvit flugsnappare, olika mesar samt nötväcka häckar årligen med flera par vardera. Tidvis finns här också kattuggla och skogsduva. Hackspettarna är representerade av större hackspett samt mindre hackspett varav den senare helst håller till i alkärret. Spettarnas bohål övertas sedan av andra arter eftersom de själva hackar nya varje år.

På våren kan man njuta av fåglarnas konserter. Då hörs lövsångare och svarthätta, koltrastens melodiska sång blandas med taltrastens upprepningar och bofinken låter höra sin snärtiga drill. Trädiplärkan sjunger både från trädtoppar och i sin typiska sångflykt då fågeln först stiger uppåt från en trädtopp och sedan dalar ner med stela vingar och hängande ben. Till utseendet är den mycket lik ängsdiplärkan men skiljs lättast från denna på lätena. Den senare kan ses på strandängen.

Nötväcka,
Sitta europaea



Gärdsmyg,
Troglodytes troglodytes

Den pepparkornsögda rödhaken med sitt roströda bröst och den brunspräckliga gärdsmygen med sin kavat uppåtriktade stjärt rör sig båda i undervegetationen. Rödhaken slänger gärna ut sina silverklingande toner från en trädtopp medan gärdsmygens starka sång ljuder från snåren. Båda arterna kan glädja lyssnaren med sin sång även mitt i vintern. En annan fågel som kan höras milda vinterdagar är domherren. Både hane och hona blandar knarrande, knirkande strofer med melankoliska visslingar i sin sång. Vår största fink, stenknäcken, ses regelbundet i Hördalen och i omgivningarna har berguv förekommit.

Reservatet gränsar till Brandshultsviken och på strandremsan ses ofta rastande rödbenor, svartvitbrokiga strandskator och praktfullt färgade gravänder. Hanens näbbknöl är, liksom hos knölsvanen som ofta ligger i viken, betydligt större än hos honan men gravandens knöl saknas under icke häckningstid. Ute på skären i viken står ofta storskarvar, ålakraor, och torkar sina hängande vingar.

hona



hane

Svarthätta,
Sylvia atricapilla



Hitta hit

Hördalen ligger utmed väg 158 mellan Göteborg och Kungsbacka sydost om Särö. Närmaste busshållplats är Hamravägen. Vid avtaget till Kungsbacka golfklubb finns reservatet skyltat och parkeringsplatser för allmänheten. Väster om naturreservatet går Kattegattleden som är en cykelled. Lämna cykeln vid entrén för att skydda den ömtåliga naturen. Det är förbjudet att cykla i reservatet. Naturreservatet förvaltas av Väst kuststiftelsen.

I naturreservatet gäller speciella regler. Scanna QR-koden för att se dessa.



Väst kuststiftelsen
Naturvård & Friluftsliv

Text: Ulla Åshede

Teckningar: Kerstin Hagstrand - Velicu

Produktion: Väst kuststiftelsen, omarbetad 2024